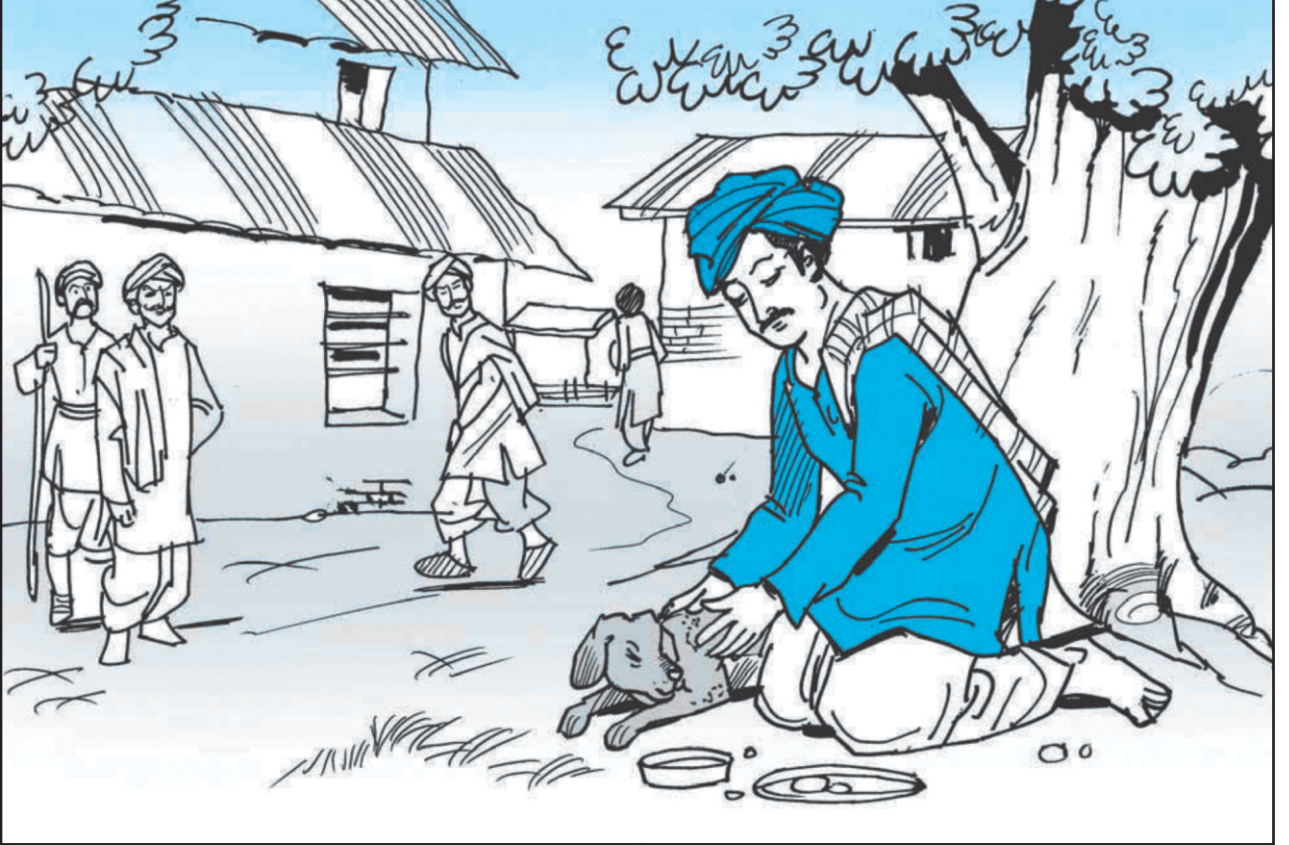

(या कथेत उपकारांची फेड परोपकाराने कशी केली जाते याचे वर्णन आहे. रोगजर्जर झालेला कुत्रा, ब्राह्मणाने त्याला रोगमुक्त केल्यावर त्या उपकाराची फेड तो त्याचा जीव वाचवून करतो. उलट ब्राह्मणाची पत्नी त्याच्या जीवावर उठते. अनेकदा माणसापेक्षा पशुच अधिक प्रामाणिकपणाने वागतो याचे वर्णन यात आलेले आहे.)

जम्बुदीपे चन्दभागा नाम नदीतीरे होमगामं नाम अत्थि। तस्मि एको मरुतो नाम ब्राह्मणो पटिवसति। तदा सो वोहारत्थाय तक्कसिलं गन्त्वा गेहं आगच्छन्तो अन्तरामगे एकाय सालाय कुट्टरोगातुरं सुनखं दिस्वा तस्मिं कारूञ्जेन नीळवल्लि तक्कम्बिलेन मदित्वा पायेसि। सुनखो वूपसन्तरोगो पाकतिको हुत्वा ब्राह्मणेन अत्तनो कतूपकारं सल्लक्खेन्तो तेनेव सद्धिं अगमासि। अपरभागे ब्राह्मणस्स भरिया गब्भ पटिलभिं। ताय विजायनकाले दारको तिरियं पतित्वा अन्तोगब्भे येव मतो।

तदा तं सत्थेन खण्डाखण्डिकं छिन्दित्वा नीहरिंसु। अथ ब्राह्मणो तं दिस्वा निब्बिन्नहदयो घरावासं पहाय इसिपब्बज्जं पब्बजित्वा अरञ्जे विहरति। अथस्स भरिया अञ्जेन सद्धिं संवसन्ती ‘अयं मं पहाय पब्बजितो’ ति ब्राह्मणे पदुट्टचित्ता - भो ! ‘ब्राह्मणं मारहीति सामिकेन सद्धिं मन्तेसि। तेसं मन्तणं सुनखो सुत्वा ब्राह्मणेनेव सद्धिं चरति।

अथेक दिवसं तस्सा सामिको ‘तापसं मारेस्सामी’ ति धनुकलापं गहेत्वा निक्खमि। तदा तापसो फलाफलत्थाय अरञ्जं गतो। सुनखो अस्समे एवं ओहीयि। पुरिसो तापसस्स आगमनमगं ओलोकेन्तो गच्छन्तरे निलीनो अच्छि। सुनखो तस्स पमादं ओलोकेत्वा धनुनो गुणं खादित्वा छिन्दि। सो पुन गुणं पाकतिक कत्वा आरोपेसि। एवं सो आरोपितं आरोपितं खादंतेव।

अथ खो पापपुरिसो तापसस्स आगमनं जत्वा ‘तं मारेस्सामी’ ति धनुना सद्धिं अगमासि। अथस्स सुनखो पादे डंसित्वा पातेत्वा तस्स मुखं खादित्वा दुब्बलं कत्वा भुङ्क्कारमकासि। एवं हि सप्पुरिसा अत्तनो उपकारकानं पचुपकारं करोन्ति।

(जातक अट्ठकथा)

शब्दार्थ / सद्वृत्ति

चन्द्रभागा - (ना.) चन्द्रभागा नदी (चिनाब).

वोहार - (ना.) व्यापार.

तक्कम्बिल - (ना.) आंबट ताक.

निब्बिन्नहृदयो - उद्विग्नहृदय.

मन्त - कट रचणे, सल्ला देणे.

धनुकलाप - धनुष्यबाण.

कतूपकारं - उपकृत करणारा.

ગહેત્વા - ઘેઊન.

आरोपित - दोष लावल्या गेलेला.

पचुपकार - प्रत्युपकार, त्याच्या प्रती उपकार.

खादित्वा - खाऊन.

तापसस्स - तपस्वीचे.

दुब्बलं - दुर्बल.

भरिया – पत्नी.

તક્ષસિલં ગન્ત્વા - તક્ષશિલેલા જાઉન.

नीलवल्ली - नीलवर्ण लता.

अरञ्जगत - जंगलामध्ये गेलेला.

दारको - मुलगा.

सुत्वा - ऐकून.

कत्वा - करून.

[illegible]

प्रश्न १. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१. कुत्र्याने परोपकाराची परतफेड कशाप्रकारे केली?
२. “पक्षुपकारकथा” या पाठाचा बोध स्पष्ट करा?

प्रश्न २. खालील पालि वाक्यांचे घटनानुक्रमाने फेरमांडणी करा.

१. तदा सो वोहारत्थाय तक्कसिलं गन्ता गेहं आगच्छन्तो।
२. तस्मिं कारूञ्जेन नीलवल्लिं तक्कम्बिलेन महित्वा पायेसि।
३. तस्मिं एको मरूतो नाम ब्राह्मणो पटिवसति।
४. जम्बुदीपे चन्दभागा नाम नदीतीरे होमगामं नाम अत्थि।
५. अन्तरामगे एकाय सालाय कट्टरोगातुरं सुनखं दिस्वा।

